

ANITA WERESKA
*Doktorantka w Instytucie
Teologii Duchowości KUL*

SPRAWOZDANIE Z II SYMPOZJUM NAUKOWEGO Z CYKLU
DUCHOWOŚĆ ZIEMI ŚWIĘTEJ – „CZŁOWIEK PIELGRZYM”,
ZORGANIZOWANEGO PRZEZ INSTYTUT NAUK BIBLIJNYCH
I INSTYTUT TEOLOGII DUCHOWOŚCI KUL
(Lublin, 24 maja 2016 r.)

DOI: <http://dx.doi.org/10.18290/rt.2017.64.5-12>

Symposium odbyło się w uroczystość Najświętszej Maryi Panny Wspomożenia Wiernych w Collegium Jana Pawła II na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Wydarzenie to wpisało się w obchody dwóch ważnych uroczystości przeżywanych w Kościele: Jubileuszu Roku Miłosierdzia i 1050 rocznicy Chrztu Polski.

Zdaniem prof. Antoniego Jackowskiego, Kierownika Zakładu Geografii Religii Uniwersytetu Jagiellońskiego, tradycja pieszego pielgrzymowania jest głęboko zakorzeniona w naszych genach. W XVII-XVIII wieku ktoś, kto nigdy nie poszedł w pielgrzymce, uważany był wprost za dziwaka. Szlak Ewangelii jest doskonałym miejscem wędrówek dla wszystkich tych, którzy pragną podążać śladami Jezusa. Henryk Pietras w książce pt. *Duchowa pielgrzymka do Ziemi Świętej* wszak pisze: „W Ziemi Świętej Jezus nie wędruje już po górach i równinach. Nie słychać Go w synagogach i Świątyni. Nie jada już w domach celników i grzeszników. Na szczęście zostawił po sobie żywe ślady. Dzisiaj można Go spotkać na drogach Galilei, Judei i gwarnej Jerozolimy. Z wiarą w sercu i Ewangelią w ręku”.

Czym jest pielgrzymka? Po co pielgrzymować? Kim jest „Homo viator”? W tym nurcie odkrywania i budowania tożsamości „Człowieka-Pielgrzyma” odbyło się drugie już z kolei symposium z cyklu „Duchowość Ziemi Świętej”. Konferencja poświęcona duchowości Ziemi Świętej odbyła się 24 maja 2016 r. Wydarzenie to wpisało się w obchody dwóch ważnych uroczystości przeżywanych w tym czasie w Kościele: Jubileuszu Roku Miłosierdzia i 1050 rocznicy Chrztu Polski. Z tej okazji w Auli Collegium Jana Pawła II na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim posłuchać można było bardzo interesujących prelekcji, wykładów, dyskusji, wspomnień oraz zobaczyć ciekawe prezentacje multimedialne. Inicjatorem przedsięwzięcia był Instytut Nauk Biblijnych i Instytut Teologii Duchowości KUL. Celem symposium było zwrócenie uwagi na świętość pielgrzymowania do Ziemi Świętej w wymiarze społecznym i kulturowym. Patronat honorowy nad całością wydarzenia objął Prezydent Miasta Lublin – Krzysztof Żuk.

W tym dniu w murach uczelni gościliśmy wybitnych znawców duchowości. Podkreślało to nie tylko znaczenie i rangę konferencji, ale również tworzyło wyjątkową atmosferę spotkania. Otwarcia Sympozjum dokonał ks. prof. dr hab. Mirosław Kalinowski, dziekan Wydziału Teologii KUL. Prelegentów, gości oraz uczestników powitał i słowo wstępne wygłosił zaś bp dr Mieczysław Cisko. Temat sympozjum „Człowiek Pielgrzym” nawiązywał zaś do koncepcji Pawłowej, przedstawionej również przez W. Pallottiego, że każdy człowiek jest „piechurem”, a każdy chrześcijanin „pielgrzymem”. Być chrześcijaninem to wędrować, nieustannie być w drodze. Bez wątplenia określenie *Homo viator* trafnie oddaje zarówno kondycję ludzką, jak również tożsamość chrześcijanina. Tu bowiem najpełniej ujawnia się głębia powołania człowieka; powołany przez Boga do istnienia z miłości, pielgrzymuje ku Niemu – pełni Miłości. Sympozjum stało się okazją, by wspólnie zastanowić się nad znaczeniem określenia *Homo viator* – kim jest „Człowiek Pielgrzym” dla wiary religijnej, dla katolików i dla Kościoła w Polsce i na świecie. Słowa te stały się myślą przewodnią wielu ciekawych rozważań o wyzwaniach i dylematach, przed jakimi staje współczesny katolik – „Człowiek Pielgrzym”. *Homo viator* stał się więc przedmiotem ożywionej dyskusji, w trakcie której przedstawiciele różnych dziedzin duchowości mieli okazję zaprezentować rezultaty swych badań i dociekań, przenieśli nas w bardzo osobiste obszary swych podróży do Ziemi Świętej.

Tematyka spotkania nawiązywała również do społecznego nauczania papieża zawartego w Orędziu Benedykta XVI z okazji inauguracji Roku Świętego 2010: „Podczas Drogi można oddawać się kontemplacji nowych horyzontów, refleksji, które skłaniają człowieka do zrewidowania ciasnoty własnej egzystencji, ale też niezmierniej wielkości, jaką posiada on wewnątrz i na zewnątrz siebie. W ten sposób Droga przygotowuje go do pójścia za autentycznym pragnieniem swego serca. Pielgrzym, otwarty na transcendencję oraz na to, co niespodziewane, pozwala, aby Słowo Boże pouczyło go, a w ten sposób oczyszcza swoją wiarę z przywiązań i nieuzasadnionych lęków”¹. Odpowiadając na wołanie papieża, prelegenci wskazywali na elementy, które dotyczą spraw znajdujących się w sercu „Człowieka Pielgrzyma”, człowieka współczesnego, a tym samym Kościoła, tych problemów, zagrożeń, pytań, które potrzebują nowego spojrzenia w świetle nieskończonej Bożej miłości, wymagają wskazania źródeł zaufania i nadziei, chroniących przed samotnością, rozpaczą, poczuciem opuszczenia i bezradności, które przenikają życie społeczne, a wielokrotnie także życie kościelnych wspólnot. Pozostają one bowiem zanurzone w otaczającą je rzeczywistość społeczną, ekonomiczną i często potrzebują konkretnych wskazań czy impulsów, by ją przemieniać.

Było więc o podróżach, o ludziach, o ich kulturze i cywilizacjach, tęsknotach i marzeniach... Usłyszeliśmy wystąpienia wybitnych specjalistów, które wniosły istotny wkład w udokumentowanie przeszłości, teraźniejszości i perspektyw pielgrzymowania. Dzięki wiedzy i doświadczeniu prelegentów zapewniono wysoki poziom merytoryczny konferencji. Przedstawiono zagadnienia teoretyczne oraz wyniki

¹ S. MIODOŃSKA, *Pielgrzymki w Piśmie Świętym, Katechizmie i nauczaniu papieża*, w: <http://www.droga.com.pl/pielgrzymki-w-pismie-swiety-m-katechizmie-nauczaniu-papiezy/>

najnowszych badań naukowych. Sesje naukowe podzielone były na trzy bloki, między którymi odbyły się dwie przerwy kawowe. Pierwszą z nich, pt. *Pielgrzymowanie w Biblii*, poprowadził ks. dr Tomasz Bąk. Referat wprowadzający, pt. *Formy i miejsca pielgrzymowania w Starym Testamencie*, wygłosił ks. prof. Mirosław Wróbel², wybitny biblista z Instytutu Nauk Biblijnych KUL (Katedra Filologii Biblijnej i Literatury Międzytestamentalnej), absolwent prestiżowej *École Biblique et Archéologique Française de Jérusalem*. Następnie wystąpił ks. mgr Mateusz Targoński, który przedstawił referat pt. *Bohaterzy Biblii jako pielgrzymi*, zaś dr hab. Krzysztof Mielcarek, prof. KUL, pracownik Katedry Egzegezy Ewangelii i Pism Apostolskich, *Jezus jako Pielgrzym*.

Drugiej sesji, zatytułowanej *Pielgrzymowanie w Ziemi Świętej*, przewodniczył ks. prof. Mirosław S. Wrobel. O międzyreligijnym charakterze symozjum świadczyła obecność czołowego przedstawiciela społeczności żydowskiej – Tomasza Krakowskiego z Gminy Żydowskiej. Przedstawił on temat: *Pielgrzymowanie w judaizmie*. W tej sesji zostały zaprezentowane jeszcze dwa zagadnienia. Pierwsze z nich, przedstawione przez dr Marię Magdalenę Dylewską, nosiło tytuł *Pielgrzymowanie w chrześcijaństwie*. Prelegentka jest doktorem filozofii, twórcą ikon, współpracownikiem Komisji Badań nad Antykiem Chrześcijańskim KUL, a także autorką ikon m.in. dla klasztoru Sióstr Syjońskich (*Ecce Homo*) i klasztoru benedyktyńskiego na Górze Syjon w Jerozolimie. W swoim wystąpieniu opowiedziała o jednej z najsłynniejszych ceremonii w Kościele prawosławnym – o cudzie zstąpienia Świętego Ognia w Bazylice Grobu Pańskiego w Jerozolimie. Kolejnym prelegentem był o. dr Krzysztof Modras OP, dr teologii Augustinianum, subprzeor, wykładowca KUL, wykładowca Kolegium Filozoficzno-Teologicznego Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, lektor konwentu, egzorcysta diecezjalny. Przedstawił on temat *Pielgrzymowanie w islamie*, w którym opowiedział o zwyczajach pielgrzymowania wspólnoty muzulmańskiej.

Sesja trzecia nosiła tytuł *Duchowość pielgrzymowania*. Jej prowadzenie powierzono prof. Teresie Paszkowskiej. *Owoce duchowe pielgrzymowania* ukazał ks. dr hab. Jarosław Popławski, kierownik Katedry Historii Duchowości KUL. Wykład pt. *Duchowe świadectwa pierwszych pielgrzymów do Ziemi Świętej* przedstawił ks. dr hab. Adam Rybicki, prof. KUL, Dyrektor Instytutu Duchowości KUL (Katedra Duchowości Systematycznej i Praktycznej). Podjął on próbę odpowiedzi na pytanie, czy są zgodne z ich charyzmatami i czy odpowiadają na znaki czasu. Ostatnim prelegentem był ks. dr hab. Stanisław Zarzycki, prof. KUL, który przedstawił temat: *Chrześcijańskie życie duchowe pielgrzymką do niebieskiego Jeruzalem*. Głos zabrała również prof. dr hab. Teresa Paszkowska (Katedra Duchowości Systematycznej i Praktycznej, członkini wielu gremiów naukowych: Polskiego Stowarzyszenia Teologów Duchowości, Towarzystwa Naukowego KUL, Lubelskiego Towarzystwa Naukowego i Komisji Teologii Oddziału PAN w Lublinie).

² Autor jest zaliczany do najbardziej kompetentnych znawców *Pięcioksięgu* w polskim środowisku biblistów.

Dyskusję panelową poprowadził ks. dr Jan Miczyński, zaś koncert „Życie jest pielgrzymką” wykonał zespół Roma Dance. W przerwach pomiędzy sesjami odbywała się projekcja filmu o Ziemi Świętej.

Na zakończenie, w krótkich słowach podsumowania, wyrażono wdzięczność Organizatorom za podjęcie tak ciekawego i aktualnego tematu. Podziękowano też prelegentom za ich merytoryczny wkład, a uczestnikom za aktywne współtworzenie tego spotkania.

To wszystko, co wydarzyło się podczas sympozjum, można podsumować w kilku prostych słowach, które napisał niegdyś Antoni Gołubiew, znany pisarz i publicysta katolicki: „Wierzę, że jest tylko jedna Prawda, jedna Droga i Życie – to jest Chrystus. A poza Nim? A poza Nim tysiące i miliony ludzi błądzą i tęsknią, męczą się i trują, walczą i grzeszą, nie mogąc odnaleźć tej Prawdy i Drogi, i Życia. Gdzieś między nimi wlokę się i ja, ociągając się i przyspieszając kroku, pełen tęsknoty i smutku, lecz z nadzieją, że w końcu dotrę. Dlatego, że Chrystus jest mocniejszy nawet od mojej słabości, a Jego miłość jest większa nawet niż moja oziębłość”.

Biorąc pod uwagę wszystkie wypowiedzi prelegentów, wymowny komentarz do tych refleksji pozostawiła św. Faustyna w *Dzienniczku*. Pan Jezus skierował do niej następujące słowa: „Powiedz duszom, gdzie mają szukać pociech, to jest w trybunale miłosierdzia (tj. w Sakramencie Pokuty); tam są największe cuda, które się nieustannie powtarzają. Aby zyskać ten cud, nie trzeba odprawiać dalekiej pielgrzymki ani też składać jakichś zewnętrznych obrzędów, ale wystarczy przystąpić do stóp zastępcy Mojego z wiarą i powiedzieć mu nędzę swoją, a cud miłosierdzia Bożego okaże się w całej pełni”³.

By określić ten stan „człowieka w drodze”, Don Vincenzo⁴ używa w swoich *Pismach* bardzo oryginalnego słowa, jak na owe czasy: *Uomo viatore* (łac. *Homo viator*). *Homo viator* to po prostu *topos* człowieka w drodze, w podróży, w wędrówce. To *topos* wędrowca, emigranta, bardzo popularnego w kręgu cywilizacji śródziemnomorskiej⁵. Gabriel Marcel, francuski filozof i myśliciel, napisał w 1945 roku książkę pod tym właśnie tytułem *Homo viator*, gdzie człowiek przedstawiony jest jako człowiek w drodze: *Być to być w drodze* – zauważa tam Marcel. I precyzuje: „To dusza właśnie jest podróżniczką, to o duszy i niej samej, jest w najwyższym stopniu prawdziwe powiedzenie, że być, oznacza być w drodze”.

³ *Dzienniczek*, 1448.

⁴ Vincenzo Francesco Luigi Pallotti przyszedł również na świat przy ulicy Via del Pellegrino. W domu pod numerem 130, gdyż tam znajdowało się mieszkanie jego rodziców. Nie jest to jednak ta sama Via del Pellegrino. Pierwsza znajduje się w Panstwie Watykańskim, a druga w samym centrum Starego Rzymu (Centro Storico). Ulica nosi nazwę „pielgrzyma”, od nieistniejącego już dziś Zajazdu pod tą samą nazwą (Trattoria del Pellegrino). Pielgrzymi dochodzili nią do Bazyliki Świętego Piotra. Warto dodać, że na „Via del Pellegrino” Pallotti mieszkał aż do roku 1837, to jest do śmierci swojego ojca, czyli przez 42 lata swojego życia – Don Vincenzo urodził się na Via del Pellegrino; żył jak „pellegrino” i umarł jak pellegrino.

⁵ Literacką realizacją *Homo viator* jest na przykład „Odyseusz” Homera. *Homo viator*, na różne sposoby, bywał źródłem inspiracji dla twórców, poetów, filozofów.